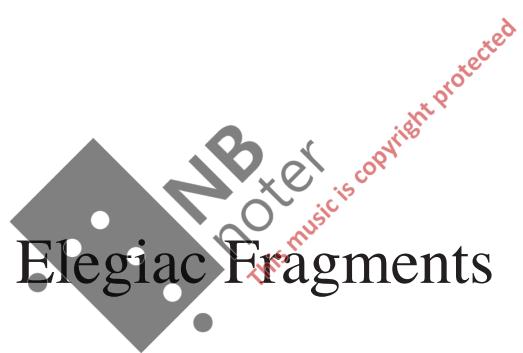

MORTEN GAATHAUG

ELEGISKE FRAGMENTER

for obo, mezzo-sopran, violoncello, slagverk og klaver

Tekst: Rainer Maria Rilke

for oboe, mezzo-soprano, violoncello, percussion and piano

Text: Rainer Maria Rilke

Op. 42

1992 (rev. 2018)

This music is copyright protected

FORORD

Det foreliggende verk tar utgangspunkt i historien om motstandsbevegelsen "Den Hvite Rose" i München. Vinteren 1942/43 satset en liten gruppe studenter livet for å fortelle sine landsmenn sannheten om Hitler. Ved hjelp av løpesedler spredt over hele Tyskland, og slagord malt på husveggene i München, gikk de til kamp mot en uoverskuelig overmakt. Etter noen måneders hektisk aktivitet ble de angitt og arrestert, og umiddelbart dømt til døden. Tre ble henrettet den 22. februar 1943, tre andre den 13. juli samme år. Sentralt i historien står den 21 år gamle Sophie Scholl, som både var eneste kvinne og yngst i gruppen. Hun ble den første som førtes til skafottet. Mitt verk ble skrevet til 50-årsminnet for denne hendelsen, og uroppført under en minnekonsert i Gamle Logen i Oslo den 22. februar 1993.

Konturene av historien kan anes i stykkets oppbygning, men utover dette er musikken å betrakte som en fri meditasjon over teksten. Fragmentene er hentet fra Rainer Maria Rilkes omfattende Duineser-elegier. Rilke var en dikter som var meget populær blant intelligensiaen på den tiden, og Den Hvite Rose's medlemmer leste ham flittig. I tråd med tekstutvalgets natur (ørsmå glimt fra et meget stort og komplekst arbeid) er også musikken bygd opp som fragmenter, dog smidd sammen til en helhet.

Langhus 26. august 1993.

Morten Gaathaug

Komposisjonen er finansiert ved stipendmidler fra
Det tyske utenriksdepartement.

Durata 22 min.

Rainer Maria Rilke: Fra Duino-elegiene

aus DER ERSTEN ELEGIE

Wer, wenn ich schriee, hörte mich denn aus der Engel
Ordnungen? und gesetzt selbst, es nähme
einer mich plötzlich ans Herz: ich verginge von seinem
stärkeren Dasein. Den das Schöne ist nichts
als des Schrecklichen Anfang, den wir noch grade ertragen,
und wir bewundern es so, weil es gelassen verschmäht,
uns zu zerstören. Ein jeder Engel ist schrecklich.

Und so verhalt ich mich denn und verschlucke den Lockruf
dunkelen Schluchzens. Ach, wen vermögen
wir denn zu brauchen? Engel nicht, Menschen nicht,
und die findigen Tiere merken es schon,
daß wir nicht sehr verläßlich zu Haus sind
in der gedeuteten Welt.

aus DER ZWEITEN ELEGIE

Erstaunte euch nicht auf attischen Stelen die Vorsicht
menschlicher Geste? war nicht Liebe und Abschied
so leicht auf die Schultern gelegt, als wär es aus anderm
Stoffe gemacht als bei uns? Gedenkt euch der Hände,
wie sie drucklos beruhen, obwohl in den Torsen die Kraft steht.
Diese Beherrschten wußten damit: so weit sind wirs,
dieses ist unser, uns so zu berühren; stärker
stemmen die Götter uns an. Doch dies ist Sache der Götter.

aus DER SECHSTEN ELEGIE

Wunderlich nah ist der Held doch den jugendlichen Toten. Dauern
ficht ihn nicht an. Sein Aufgang ist Dasein; beständig
nimmt er sich fort und tritt ins veränderte Sternbild
seiner steten Gefahr. Dort fänden ihn wenige. Aber,
das uns finster verschweigt, das plötzlich begeisterte Schicksal
singt ihn hinein in den Sturm seiner aufrauschenden Welt.
Hör ich doch keinen wie ihn. Auf einmal durchgeht mich
mit der strömenden Luft sein verdunkelter Ton.

aus DER NEUNTEST ELEGIE

Warum, wenn es angeht, also die Frist des Daseins
hinzubringen, als Lorbeer, ein wenig dunkler als alles
andere Grün, mit kleinen Wellen an jedem
Blattrand (wie eines Windes Lächeln) :-: warum dann
Menschliches müssen - und, Schicksal vermeidend,
sich sehnen nach Schicksal? ...

aus DER ZWEITEN ELEGIE

Jeder Engel ist schrecklich. Und dennoch, weh mir,
ansing ich euch, fast tödliche Vögel der Seele,
wissend um euch.

Träte der Erzengel jetzt, der gefährliche, hinter den Sternen
eines Schrittes nur nieder und herwärts: hochauf-
schlagend erschlug uns das eigene Herz. Wer seid ihr?

Tekstutvalg ved Morten W. Krogstad og komponisten.

fra DEN FØRSTE ELEGI

Hvem, hvis jeg skrek, hørte meg da i englenes
ordner? Og sett at én plutselig tok meg
til sitt hjerte: jeg ville forgå av dens
sterkere nærvær. For det skjønne er intet annet
enn det frykteliges begynnelse, som vi ennå såvidt kan bære,
og vi beundrer det slik, fordi det sindig forsmår
å ødelegge oss. Enhver engel er fryktelig.

Og slik holder jeg meg da tilbake, og sluker den dunkle
hulkingens lokkerop. Akk, hvem formår vi da
å trenge? Ikke engler, ikke mennesker,
og de listige dyrene merker snart,
at vi ikke er særlig tilforlatelig hjemme
i den fortolkede verden.

fra DEN ANDRE ELEGI

Så dere ikke med undring forsiktigheten i de menneskelige
gester på på attiske steler? var ikke kjærlighet og avskjed
lagt så lett på skuldrene, som om det var laget
av annet stoff enn hos oss? Tenk dere hendene,
hvordan de hviler uten trykk, skjønt det står kraft i torsoene.
Disse beherskede visste dermed: så langt er det oss,
dette er vårt, å berøre oss slik; sterkere
stritter gudene ossimot. Men det er gudenes sak.

fra DEN SJETTE ELEGI

Undeleg nær er helten dog de unge døde. Varighet
angår ham ikke. Hans oppgang er eksistens; beständig
tar han seg frem og trer inn i sin vedvarende fares
endrede stjernebilde. Der ville få finne ham. Men,
den oss fortide, den plutselig begeistrede skjebne
synger ham inn i stormen i hans opprørte verden.
Jeg hører ingen som ham. Med ett går den gjennom meg
med den strømmende luft, hans formørkede tone.

fra DEN NIENDE ELEGI

Hvorfor, hvis det går an å tilbringe tilværelsens
frist som laurbær, litt mørkere enn alt
annet grønt, med små bølger ved hver
bladrand (som vindens smil) :-: hvorfor må
da det menneskelige - og skjebneunnvikende,
lengte etter skjebne? ...

fra DEN ANDRE ELEGI

Enhver engel er fryktelig. Og likevel, ve meg,
synger jeg til dere, sjelens nesten dodelige fugler,
idet jeg vet om dere.

Trådte nå erkeengelen, den farlige, bak stjernene,
kun ett skritt ned og hit mot oss: ville vårt eget hjerte
slå høyt opp og slå oss ihjel. Hvem er dere?

(Stel - gravsøyle med portrett av avdøde)

Oversettelse til norsk: Morten W. Krogstad

ELEGISKE FRAGMENTER

(Rainer Maria Rilke)

Largamente e mesto ($\text{♩} = 52$)

Oboe

Mezzo-soprano

Batteria

Violoncello

Pianoforte

un poco sostenuto *a tempo, ma sempre pesante*

p

sffz

(tacet)

Sffz

6

p *f*

sffz

sffz *mf*

3

sffz *p*

f *dim.*

p *m.d.*

(8vb)

10

f *f* *mf*

Campane

f *mf* *p*

dim.

pp

mf

p

13

L. v.
(gli altri suoni tacet)
sord.
con mano
sffz

17

Poco più mosso ($\text{♩} = 80$)
sfz p — ff
sfz p — ff

NB
noter
This music is copyright protected

mf

mf

mf

23

p
dim.

f

Wer, wenn ich schri - - - ee, hör - - - te mich denn aus der En - - - - gel

simile
sfz
sfz
dim.

dim.

p

Ord - nung - en? Tom-toms *ff* und ge - *ff*

mf 3 *cresc.* *ff* *ff*

pizz. *ff* *ff* *ff*

ff *ff*

accel. Subito allegro ($\text{♩} = 120$) *rit.*

setzt selbst, *mf* es näh - me

leggiero

A tempo

ei - ner mich plötz - lich ans Herz: ich ver -

p *delicatissimo* *p*

44

poco sost.
3 a tempo
gin - - ge von sei - nem stär - - ke - ren Da - - - sein.

48

pp dolente

Denn das schö - ne ist nichts als des schreck - lich - en An - fang.

Tamtam
p

52

dim. possible

den wir noch gra - de er - tra - gen, und wir be - wun - dern es so, weil es ge -

las - sen ver - schmäht, uns zu zer - - - stö - - ren. Ein je - der En - gel ist

colla bacch. di triangolo *gliss.*

pizz.

schreck - lich.

gliss.

pizz.

arco

sfz

sfz

f

sfz

f

sfz

f

portato pesante

sfz

sfz

f

mf

f

66

p *f*

Und

tr. (b)

leggieramente *arco* *pizz.*

3

70

p

pp

so ver - halt ich mich denn und ver - schluc - ke den Lock - ruf dun - - - - ke - len Schluch - zens.
ord.

p

74

f dim.

accel.

Ach, wen ver - mö - gen wir denn zu brau - chen?

f dim.

p

f dim.

p

Ad.

Piu allegro (♩ = 80)

77

Tamb. picc. (snares on)
tr

ppp

pp

81

dim.

pp

p cresc.

En - gel nicht, Men - schen nicht, und die

pp

sfs sfs sfs sfs cresc. quasi pizz.

ff pp Svb

87

mf

fin - - - di - gen Tie - re mer - ken es schon, daß wir nicht sehr ver - - -

f

mf

con ped.

90

läß - lich zu Haus sind in der ge - deu - te - ten Welt.

ff

94

ff

f dim.

99

Ancora piu mosso ($\text{♩} = 112$)

accel.

Tom-toms

ff

ff aggressivo sffz sffz

pp

119

6

8

8

123

Xylophone

No notes
This music is copyright protected

127

14

The musical score consists of several staves of complex musical notation. The top section (measures 119-123) includes staves for treble, bass, and two sets of percussive instruments. Measure 119 features sixteenth-note patterns with slurs and dynamic markings like 7. Measures 120-121 show sustained notes and eighth-note patterns. Measure 122 includes a treble staff with a basso continuo staff below it. Measure 123 shows a transition with a single note 'c' and a xylophone part. The bottom section (measure 127) features a treble staff with a basso continuo staff below it, continuing the complex rhythmic patterns established in the previous measures.

131 *poco meno ed accel. al**a tempo*

pp cresc. *f*

poco meno ed accel. al *a tempo*

pp cresc. *f*

135

*gliss.**pizz.**brevis*

fff

mf

139 *Tranquillo* ($\text{♩} = 104$)

p

arco

p dolce

Musical score for orchestra, page 145. The score consists of four staves. The top two staves are for woodwind instruments, showing eighth-note patterns. The bottom two staves are for brass instruments, showing rhythmic patterns. Measure 145 begins with eighth-note patterns in the woodwinds, followed by a dynamic change and a bassoon solo with sixteenth-note patterns. The brass section provides harmonic support with sustained notes and rhythmic patterns.

151

p

3

NB noter
This music is copyright protected

Musical score page 156. The score consists of three staves:

- The top staff features a treble clef, a key signature of one sharp, and a common time signature. It contains six measures of music, with dynamic markings *ff* and *f*.
- The middle staff features a treble clef and a common time signature. It contains four measures of music, with dynamic marking *f*. The label "Tom-toms" is positioned above this staff.
- The bottom staff features a bass clef, a key signature of one flat, and a common time signature. It contains eight measures of music, with dynamic markings *ff* and *v*.

160

Musical score page 160. The score consists of six staves. The top two staves show melodic lines with grace notes and slurs. The third staff is a bassoon part with sixteenth-note patterns. The fourth staff is a cello part with sustained notes and grace notes. The fifth staff is a double bass part with sustained notes and grace notes. The bottom staff is a bassoon part with sustained notes and grace notes.

164 rit. Meno mosso ($\text{♩} = 88$) piu rit. al Moderato ($\text{♩} = 80$)

Musical score page 164. The vocal line begins with "rit. Meno mosso" at $\text{♩} = 88$. The lyrics "Er - staun - te euch nicht auf" are written below the vocal line. The vocal line then transitions to "piu rit. al" and finally "Moderato" at $\text{♩} = 80$. The piano accompaniment features eighth-note chords and sixteenth-note patterns. The vocal line includes dynamic markings such as *p*, *cresc.*, *rit.*, *mf*, *dim.*, and *piu rit. al*.

170

Musical score page 170. The vocal line begins with "at - ti - schen Ste - len die Vor - sicht mensch - li - cher Ges - te?" The piano accompaniment features eighth-note chords and sixteenth-note patterns. The vocal line includes dynamic markings such as *f*, *ff*, and *ff*. The piano accompaniment includes dynamic markings such as *ff* and *ff*.

174

dim.

mp War nicht Lie - be und

dim.

p

dim.

p

177

mf

Ab - schied so leicht auf die Schul - tern ge - - - legt, als wä - re es aus

f

180

f

p

an - drem Stof - fe ge - macht als bei uns? Ge - denkt euch der Hän - de, wie sie druck - los be - ruh - en, ob -

gliss.

f *fff* *p*

<< sffz *p*

186

wohl in den Tor - sen die Kraft steht.

mf Die - se be-herrsch - ten

191

wuß - ten da - mit: so weit sind wirs, die - - - ses ist un - ser, uns so zu be -

195

röh - ren; stär - ker stem - men die Göt - ter uns an.

p

f

Campane

non legato

pp

f

Subito vivo ($\text{♩} = 112$)

secco

199

A tempo (♩ = 80)

p

Doch dies, doch dies, doch dies ist Sa-che der

brevis

p

p dolce

204

Göt-ter.

Tom-toms

p

sforzando

pp

pp tremolo

212

Presto (♩ = 152)

ff

ff

Musical score page 216. The score consists of six staves. The top three staves are for strings (Violin I, Violin II, Cello) and the bottom three staves are for woodwind/bassoon (Flute, Clarinet, Bassoon). The music includes sustained notes and rhythmic patterns.

Musical score page 220. The score consists of six staves. The top three staves are for strings (Violin I, Violin II, Cello) and the bottom three staves are for woodwind/bassoon (Flute, Clarinet, Bassoon). The music includes sustained notes and rhythmic patterns. A large red watermark 'N.B. Kotter' and 'This music is copyright protected.' is overlaid on the page.

Musical score page 224. The score consists of six staves. The top three staves are for strings (Violin I, Violin II, Cello) and the bottom three staves are for woodwind/bassoon (Flute, Clarinet, Bassoon). The music includes sustained notes and rhythmic patterns. Dynamic markings include *f*, *p*, *f*, *f*, *p*, *f*, *Tamb. picc.*, *Piatto sosp.*, and *5*.

228

232

NB
noter
This music is copyright protected

236

nah ist der Held doch den

239

ju - gend - lich - en To - - - - ten. Dau - - - - ern

Tim. *tr*

f

243

ficht ihn nicht an. Sein Auf - gang ist Da - sein;

tr

f

f

247

be - - stän - dig nimmt er sich fort und tritt ins ver -

ff

ff

p

ff

ff

251

änder - te Stern - bild sei - - - - ner ste - - ten Ge -

255

fahr. Dort fän - - den ihn

259

we - - ni - ge. A - - - - ber, das uns

fin - - - - ster ver - schweigt, das

dim. p ff p

ff

ff

3 3 3 3 3 3 3 3 3 3 3 3 3 3 3

267

267

plötz - - - - lich be - geis - - - - ter - - te Schick - sal

NB
noter
the music is copyright protected

271

275

sei - ner auf - rausch - - en-den Welt.

tr

p *f* *f*

279

ff Hör ich doch kei - - - - nen wie

283

ihm. Auf

ff

ein - - - mal durch - geht mich *mf* mit der strö - - - men - den Luft

294 *rit.* *Tranquillo* ($\text{♩} = 60$)

sein ver - dun - kel - ter Ton.

Tim. *pizz. quasi chitarra*

f *tr.* *ff* *pp sub.* *#8*

302 *mf > p* *mf > p*

f *p*

Xyl. *mp*

pp

legato *pp*

p

Wa - rum, wenn es an-geht, al-so die

arco *p*

Frist des Da - seins hin - zu-bring-en, als Lor-beer, ein we - nig dunk-ler als al - le an-de-re

delicatissimo

pp teneramente

Grün, mit klei - nen Wel - len an

f p f p

R&d. *(sempre ped.)* *

je-dem Blatt-rand (wie ei-nes Win - des Lä-cheln) - :

mf > p *mf > p* *mf > p*

8va *(arco)*

R&d. *

wa - rum dann Mensch - li - ches müssen - und, Schick - sal ver - mei - dend, sich

Campane

p cresc.

mf

pp cresc. *ff cresc.*

con ped.

344

seh - nen, sich seh - - nen nach Schick - sal? ...

ff

tr (b) 5

ff

346

3

c

c

tr (b) 5

NB *noter* This music is copyright protected

348

Tamtam *p*

v. *v.* *v.* *v.* *v.* *v.* *v.*

354 *Pesante come prima* ($\text{♩} = 52$)

Poco più mosso ($\text{♩} = 80$)

sffz p — ff *sffz p — ff*

V3 V *V3 V* *V3 V* *V3 V*

ff *ff* *mf* *f con tanto*

mf *mf*

p

Je - der En - gel ist Schreck - lich. Und den - noch, weh mir, an - sing ich euch, fast

simile

sfz *sfz* *dim.*

dim.

töd - li - che Vö - gel der See - le, wis - - - send um euch.

mf *3 cresc.*

p *cresc.* *3*

369

ff

Tomtoms
ff

Bassoon

ff

373

ff

Trä - - - te der Erz - - - en - gel jetzt, der ge - - -

Bassoon

ff

377

ff

fähr - li - che, hin - - - ter den Ster - - - en ei - - - nes

Bassoon

ff

381

Schrit - tes nur nie - der und her - wärts; hoch - - - - auf -

385

schla - gend er - - - schlüg uns das ei - - - - -

389

ge - - - ne Herz. Wer seid ihr?